

Varhaismodernia sukupuoliarkeologiaa

Tiina Kuokkanen: Vaatetuksen luokka ja sukupuoli 1600–1800-lukujen Oulussa. Historiallisen ajan arkeologian näkökulma. Acta Universitatis Ouluensis B Humaniora 137, Oulun yliopisto 2016. 101 s. ISBN 978-952-62-1111-4 .

Tiina Kuokkanen on väitöskirjassaan *Vaatetuksen luokka ja sukupuoli* ottanut tarkasteltavaksi paitsi historiallisen ajan aineelliset löydöt, myös niihin liitetyt merkitykset erityisesti sukupuolen, luokan ja identiteetin näkökulmasta. Väitöskirjansa neljässä artikkelissa ja väitöskirjan kokoaavassa noin 100 sivun osuudessa hän analysoi erityisesti 1600–1700-luvun Oulun seudun nappi-, solki- ja neula löytöjä. Kuokkanen hyödyntää lähteinään niin arkeologisia esinelöytöjä kuin normatiivisia kirjallisia lähteitä ja asiakirja-aineistojakin. Aineistoon kuuluu muun muassa hauta löytöjä, yksittäisiä esinelöytöjä, esineryhmiä ja perukirjainintoja.

Väitöskirja tarjoaa kiinnostavan ja hyödyllisen näkökulman menneisyyden yhteiskunnan sosiaalisiin suhteisiin ja yhteiskunnan kehittymiseen. Löytöjen valossa tulevat esiin Oulun aineistojen kansainväliset yhteydet: sekä esineiden malleja että itse esineitä tuotiin ulkomailta, sekä idästä että lännestä, oululaisten käyttöön ja myyntiin. Näkyy myös kiinnostavasti, miten arkeologiset ja kirjalliset lähteet näyttävät samasta ilmiöstä eri puolia: kirjallisissa aineistoissa näkyvät nimenomaan kaikkein arvokkaimmat napit ja soljet, kun taas arkeologisissa löydöissä tulee vastaan myös hyvin vaatimattomiakin esineitä.

Sukupuoliarkeologia on Suomessa vielä vähän tutkittu aihe. Kuokkanen lähestyy teemaa osin pohtimalla naisten ja miesten osuutta arkeologisissa esinelöydöissä, osin Judith Butlerin sukupuolen performanssin, sukupuolen esittämisen kautta. Tavoitteena on siis pohtia esimerkiksi sitä, millaisista performansseista vaatevalinnat voivat kertoa. Kaikkia löytöjä tosin ei ole helppo paikantaa juuri tiettyyn yhteiskunnalliseen asemaan, eikä niiden yhdistäminen tietynlaiseen sukupuolen esittämisen tapaankaan ole yksiselitteistä. Tätäkin aihetta Kuokkanen käsittelee väitöskirjassaan hyvin.

Kuokkanen toteaa, että usein tutkimuksessa lähdetään virheellisistä nykyajan mielikuvista, jotka yhdistävät tietyn esineen naiseen tai mieheen. Esimerkiksi kaivauksilta löytyvän ompeluneulan on helposti ajateltu kuuluneen naiselle, vaikka ompelutöitä tekivät myös miehet. Selkeästi sukupuolitettujen esineiden ja ulkonäön lisäksi oli paljonkin sellaisia piirteitä, jotka ovat lopulta miehille ja naisille yhteisiä. Tarkempi sukupuolitettu esitys syntyy vasta käyttöyhteydessä, esimerkiksi sen mukaan, kiinnitettiinkö soljella naisen puku vai miehen housut. Kiinnostavaa on, että esimerkiksi lasten hautajaisvaatetus näyttää olleen oma kategoriansa, johon on panostettu.

Kuokkanen käyttää luokan käsitettä hakiessaan mielekkästä tapaa kategorisoida erilaisia varhaismodernin ajan yhteiskunnallisia ryhmiä, koska sääty-käsite osoittautuu varsinkin valtiopäiväsääty-merkityksessä liian jäykäksi ku-

vataksaan aineistosta erottuvia henkilöryhmiä. Tässä yhteydessä eronteko historiantutkimuksen hallitsevaan tapaan käyttää luokkia jää tosin käsittelemättä. Kun historiantutkimuksessa lähtökohtaisesti puhutaan sääty-yhteiskunnasta ja ajallisesti myöhäisemmästä luokkayhteiskunnasta, hyvin toisenlainen luokka-käsitteen käyttö säätyvallan aikakauden tutkimuksessa aiheuttaa väärynmäryksen riskejä.

Metodologisesti tärkein ja lukijalle valaisevin anti on esinelöytöjen ja kirjallisen aineiston yhdistely ja niiden tarjoamien tulosten vertailu. Vaikka tutkittavaksi on valittu tietyt esineryhmät, tutkimus laajenee keskustelemaan varhaismodernista suomalaisesta yhteiskunnasta. Esinelöytöjen ja kirjallisten aineistojen yhdistäminen tuottaa kiinnostavia tuloksia, koska Kuokkanen käyttämät perukirjat listaavat osin hyvin erilaisia esineitä kuin ne, joita kaivauksilla on löydetty. Toisin sanoen menneisyys tallentuu kahden lähtieteen aineistoihin hyvin erilaisena, ja aineistojen yhteiskäyttö monipuolistaa näkökulmaa huomattavasti. Havainnot tuloksista hyödyttävät tulevia historiallisen arkeologian, historiantutkimuksen ja muiden lähtietieteiden tutkimusta ja nostavat esiin aineistojen mahdollisuuksia ja rajoituksia.

DOSENTTI, FT ANU LAHTINEN
HELSINGIN YLIOPISTO / TURUN YLIOPISTO